Małgorzata Pawłowska

Konkurencja w sektorze bankowym

Teoria i wyniki empiryczne

FINANSE

C.H.BECK

Konkurencja w sektorze bankowym

Teoria i wyniki empiryczne

F I N A N S E

ne w pracy odpowiedzi na pytania badawcze umo liwi y realizacj celu ksi ki, którym jest analiza zmian, jakie dokona y si w polskim sektorze bankowym w zakresie konkurencji mi dzy bankami, ustalenie metod jej pomiaru oraz determinant i efektów jej dzia ania na tle zmian strukturalnych w sektorach bankowych UE.

System nansowy po globalnym kryzysie wymaga przede niowania wielu paradygmatów, a ich budowa nie jest jeszcze zako czona, co niew tpliwie jest inspiruj ce dla badaczy i naukowców zajmuj cych si systemem bankowym. Dlatego w celu budowy i testowania nowych hipotez oraz nowych paradygmatów pomocne mog okaza si szczegó owo przedstawione w ksi ce narz dzia analizy teorii IOAB zastosowane do tak wa nych przedsi biorstw, jakimi s banki. Nale y jednak zauwa y , e pod wp ywem kryzysu nansowego zacz y rozwija si badania z wykorzystaniem analizy powi za sieciowych pomi dzy poszczególnymi bankami. W tym kontek cie wydaje si , e mo e up yn du o czasu, zanim badania sieciowe zostan zaaplikowane do badania konkurencji pomi dzy bankami. Dlatego wci najcz ciej stosuje si metody pomiaru wykorzystuj ce teorie IOAB oparte na analizie funkcji produkcji zastosowanej do technologii bankowej, tak jak to by o przed kryzysem nansowym.

Realizacja celu pracy znalaz a odzwierciedlenie w jej konstrukcji logicznej. Zaprezentowane g ówne pytania badawcze, s u ce do realizacji celu i weryfikacji hipotezy, zadecydowa y w znacznej mierze o strukturze pracy, na któr sk ada si , oprócz wst pu i zako czenia, osiem rozdzia ów i aneks metodyczny. Rozdzia y pierwszy, drugi oraz trzeci s po wi cone odpowiedzi na pytanie pierwsze dotycz ce podstawowego tematu ksi ki, jakim jest zjawisko konkurencji w sektorze bankowym. W rozdziale pierwszym wprowadzono podstawowe de nicje dotycz ce konkurencji w sektorze bankowym. W rozdziale drugim szeroko przedstawiono metody jej pomiaru. W rozdziale trzecim, z uwagi na wnioski p yn ce z rozdzia u drugiego, omówiono regulacje w sektorze bankowym maj ce wp yw na poziom konkurencji. W rozdziale czwartym zaprezentowano odpowied na drugie pytanie badawcze, dotycz ce czynników kszta tuj cych dzia alno kredytow banku, w tym modelu biznesowego banku (uzupe nienie tej odpowiedzi znajduje si te w rozdia ach szóstym i ósmym). Rozdzia y pi ty, szósty oraz siódmy s po wi cone odpowiedzi na trzecie pytanie badawcze, dotycz ce poziomu konkurencji w polskim sektorze bankowym i jej determinant. W rozdziale pi tym przedstawiono krytyczny opis literatury empirycznej dotycz cej zjawiska konkurencji w sektorze bankowym, który umo liwi autorce dobór metod pomiaru konkurencji oraz wskaza na jej de-

terminanty w innych sektorach bankowych, co umo liwi o zastosowanie odpowiednich narz dzi do pomiaru konkurencji w polskim sektorze bankowym. W rozdziale szóstym opisano zmiany, jakie zasz y w polskim sektorze bankowym, które mia y wp yw na kszta towanie si poziomu konkurencji mi dzy bankami. W rozdziale siódmym zaprezentowano wyniki empiryczne dotycz ce pomiaru konkurencji w polskim sektorze bankowym, z wykorzystaniem metod teorii IOAB, oraz zaprezentowano wyniki bada konkurencji i efektywno ci dla krajów regionu. Ostatni, ósmy rozdzia , jest po wi cony odpowiedzi na czwarte i pi te pytania badawcze, odnosz ce si do wspó czesnych problemów sektorów bankowych UE, którego cz ci jest polski sektor bankowy oraz do roli konkurencji mi dzy bankami po globalnym kryzysie nansowym.

Poni ej szczegó owy opisano zawarto ci poszczególnych rozdzia ów. W rozdziale pierwszym przedstawiono podstawowe de nicje dla teorii konkurencji w sektorze bankowym (IOAB), zde niowano konkurencj w sektorze bankowym, przedstawiono model banku oraz klasy kacje nak adów i wyników banku umo liwiaj ce pomiar konkurencji. Stwierdzono, e cz sto w badaniach empirycznych okre la si funkcj banku jako po rednika nansowego. Zgodnie z t metodyk bank, jako po rednik nansowy, gromadzi depozyty i inne rod ki w celu przekszta cenia ich w kredyty i inne aktywa. W podrozdziale 1.1 zde niowano podstawowe struktury rynkowe w sektorze bankowym. Dokonano wyra nego podzia u poj konkurencji w sektorze bankowym jako struktury rynku i konkurencyjno ci banków jako ich cechy i zdolno ci do konkurowania. W podrozdziale 1.2 opisano ró ne podej cia do de niowania nak adów i wyników banku. Przedstawiono podstawowe typy modeli w analizach przedsi biorstwa bankowego. Podkre lono, jak wa na jest prawid owa konstrukcja modelu i w a ciwy dobór nak adów i efektów w technologii bankowej w celu uzyskania prawid owych wyników bada empirycznych. W podrozdziale 1.3 dokonano podsumowania rozdzia u pierwszego.

W rozdziale drugim szeroko omówiono nurty badawcze teorii konkurencji zastosowanej do sektora bankowego oraz przedstawiono podstawowe metody pomiaru konkurencyjno ci oraz konkurencji. W podrozdziale 2.1 przedstawiono podstawowe teorie konkurencji w sektorze bankowym. W podrozdziale 2.2 przedstawiono modele pomiaru si y rynkowej i konkurencji. W podrozdziale 2.2.1 w szczególno ci przedstawiono bardzo szczegó owo modele pomiaru si y rynkowej i konkurencji, takie jak: model SCP oraz model ESH. W podrozdziale 2.2.2 przedstawiono miary koncentracji jako tradycyjne miary teorii konkurencji. W podrozdziale 2.2.3 zaprezentowano modele empiryczne testuj ce para-

dygmat SCP i hipotez o efektywnej strukturze rynkowej (ESH) i wykazano niedoskona o ci tzw. tradycyjnych miar strukturalnych. W podrozdziale 2.3 przedstawiono metody pomiaru efektywno ci b d cej czynnikiem konkurencyjno ci. W podrozdziale 2.3.1 opisano nieparametryczn metod pomiaru efektywno ci DEA, a w podrozdziale 2.3.2 parametryczn metod pomiaru efektywno ci SFA. W podrozdziale 2.4 przedstawiono metody pomiaru si y rynkowej i konkurencji. W podrozdziale 2.4.1 przedstawiono metod Panzara i Rosse'a (P-R), w podrozdziale 2.4.2 wskazano na s abo ci metody Panzara i Rosse'a (P-R). W podrozdziale 2.4.3 przedstawiono indeks Lernera, a w podrozdziale 2.4.4 metod Boone'a. W podrozdziale 2.5 dokonano podsumowania rozdzia u drugiego.

W rozdziale trzecim , z uwagi na wnioski p yn ce z rozdzia u drugiego, e na konkurencj maj wp yw g ownie dwa czynniki: koncentracja oraz regulacje okre laj ce bariery wej cia i wyj cia na rynek, odniesiono si te do ryzyka w dzia alno ci bankowej i przedstawiono regulacje w sektorze bankowym. Badania wykazuj ce negatywny aspekt konkurencji opieraj si na fakcie, e nadmierna konkurencja powoduje wzrost ryzyka w sektorze bankowym, maj cego negatywny wp yw na stabilno . Nadmiern sk onno do ryzyka maj minimalizowa w a ciwe regulacje oraz nadzór. W podrozdziale 3.1 przedstawiono ryzyko w sektorze bankowym. W podrozdziale 3.2 odniesiono si do regulacji w sektorze bankowym. W podrozdziale 3.3 przedstawiono metody ilo ciowe s u ce do badania wp ywu regulacji na sektor bankowy (metody Difference-in-Di erences). W podrozdziale 3.4 dokonano podsumowania rozdzia u trzeciego.

Rozdzia czwarty przedstawia rynek kredytowy, relacje bank–kredytobiorca oraz zawiera analiz bada na temat rynku kredytowego w Polsce. W podrozdziale 4.1 scharakteryzowano czynniki kszta tuj ce rynek kredytowy. W podrozdziale 4.1.1 przedstawiono zjawisko racjonowania kredytów. W podrozdziale 4.1.2 zaprezentowano kredyt kupiecki jako miar racjonowania kredytów bankowych. W podrozdziale 4.1.3 opisano relacje kredytowe maj ce na celu os abienie zjawiska racjonowania wynikaj cego z asymetrii informacji na rynku. W podrozdziale 4.1.4 zde niowano bankowo relacyjn oraz inne podstawowe modele biznesowe banku. W podrozdziale 4.2 przedstawiono badania empiryczne dotycz ce rynku kredytowego w Polsce, w szczególno ci dotycz ce kredytu kupieckiego w polskich przedsi biorstwach oraz bankowo ci relacyjnej w Polsce. W podrozdziale 4.2.1 opisano szczegó owo prace badawcze dotycz cych racjonowania kredytu i wybranych metod pomiaru tego zjawiska, w tym